

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย คือ

1. เพื่อศึกษาปัญหาแนวทางพัฒนาการศึกษาของ โรงเรียนเทศบาลวัดสุคตวราราม สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครนครสวรรค์
2. เพื่อสร้างแนวทางพัฒนาการศึกษาของ โรงเรียนเทศบาลวัดสุคตวราราม สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครนครสวรรค์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ช่วงที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา และสภานักเรียนของ โรงเรียนเทศบาลวัดสุคตวราราม จำนวน 82 คน

ช่วงที่ 2 สร้างรูปแบบแนวทางพัฒนาการศึกษา

ประชากร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา ได้แก่ ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี เทศบาลนครนครสวรรค์ ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้างานบริหารทั่วไป หัวหน้างานโรงเรียน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 การศึกษาปัญหา เป็นแบบสอบถาม มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถามเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพ ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นแนวทางพัฒนาการศึกษาของ โรงเรียนเทศบาลวัดสุคตวราราม สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครนครสวรรค์ ทั้ง 4 ด้าน ลักษณะของแบบสอบถาม โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ คือ ปัญหาระดับมากที่สุด มาก น้อย และน้อยที่สุด

ช่วงที่ 2 การสร้างรูปแบบแนวทางพัฒนาการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

ช่วงที่ 1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกและรับคืนด้วยตนเอง แบบสอบถามที่ได้รับคืนเป็นฉบับที่สมบูรณ์ จำนวน 82 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แบบสอบถามมี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบ นำมาแจกแจงความถี่ค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น การศึกษาของ โรงเรียนเทศบาลวัดสุคตวราราม ทั้ง 4 ด้าน โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 35 ข้อ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ทั้งหมดมาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

ช่วงที่ 2 นำผลการวิเคราะห์ในช่วงที่ 1 โดยเลือกปัญหาสูงสุด 3 ลำดับแรกของแต่ละด้านเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อสร้างพัฒนาการศึกษา โดยวิธีการสนทนากลุ่ม

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาของ โรงเรียนเทศบาลวัดสุคตวราราม สำนักการศึกษา เทศบาลนครนครสวรรค์ มาวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และเลือกปัญหามากที่สุด 3 ลำดับแรกของแต่ละด้าน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ช่วงที่ 1 วิเคราะห์ปัญหาแนวทางการพัฒนาการศึกษา

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาย ร้อยละ 54.9 อายุระหว่าง 40-49 ปี ร้อยละ 36.6 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 51.2 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษา ร้อยละ 36.6

ตอนที่ 2 ปัญหาแนวทางการพัฒนาการศึกษาของ โรงเรียนเทศบาลวัดสุคตวราราม สำนักการศึกษา เทศบาลนครนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านวิชาการ รองลงมาคือ ด้านงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป และต่ำสุด คือ ด้านงบประมาณ ซึ่งอยู่ในระดับน้อย

ปัญหาแนวทางการพัฒนาการศึกษาของ โรงเรียนเทศบาลวัดสุคตวราราม สำนักการศึกษา เทศบาลนครนครสวรรค์ ด้านการวางแผนงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดหาวิทยากรบุคคลภายนอก ทั้งในและนอกท้องถิ่น มาให้ความรู้กับผู้เรียน

รองลงมา คือ การให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น และแนวทางการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่การเรียนการสอนมีปัญหาต่ำสุด

ปัญหาแนวทางการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดสุคตวราราม สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครนครสวรรค์ ด้านงานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าแนวทางการจัดหาวัสดุการที่เหมาะสมให้แก่บุคลากรในโรงเรียนมีปัญหาสูงสุด รองลงมาคือ แนวทางการกำหนดนโยบายด้านการจัดบุคลากรทำงานในโรงเรียน และเพื่อดำเนินการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการทำงานแก่บุคลากรในโรงเรียนมีปัญหาต่ำที่สุด

ปัญหาแนวทางการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดสุคตวราราม สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครนครสวรรค์ การบริหารทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการมีส่วนร่วมในการวางแผน ให้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชน และสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่น ๆ ในชุมชนและท้องถิ่นมีปัญหาสูงสุด รองลงมา คือ เพื่อให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ กำหนดและการวางแผนในการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา และการประเมินผลในการดำเนินกิจกรรม มีปัญหาต่ำสุด

ปัญหาแนวทางการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดสุคตวราราม สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครนครสวรรค์ ด้านงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงิน และจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษามีปัญหาสูงสุด รองลงมาคือ แนวทางเพื่อดำเนินงาน ติดตาม กำกับ ดูแลการใช้เงินงบประมาณต่าง ๆ ภายในโรงเรียน และแผนบริหารการเงิน และงบประมาณของโรงเรียน เช่น เป็นคณะกรรมการจัดซื้อ คณะกรรมการรับพัสดุ-อุปกรณ์ มีปัญหาต่ำที่สุด

ช่วงที่ 2 สร้างรูปแบบแนวทางการพัฒนาการศึกษา

ผู้วิจัยนำปัญหามากที่สุด 3 ลำดับแรกของแต่ละด้านมาจัดทำร่างรูปแบบแนวทางการศึกษา แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญในการประชุมสนทนากลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะข้อแก้ไขและปรับปรุงรูปแบบฉบับร่าง ผู้วิจัยได้นำมาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา

งานวิชาการ

1. เพื่อจัดหาวิทยากรบุคคลภายนอก ทั้งในและนอกท้องถิ่นมาให้ความรู้กับผู้เรียน

1.1 ดำรวจแหล่งชุมชนในท้องถิ่น ดูความต้องการของชุมชนเพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลในการจัดหาวิทยากร

1.2 จัดหาบุคลากรในชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญในภูมิปัญญานั้น ๆ มาเป็นวิทยากรให้กับผู้เรียน

1.3 จัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าตอบแทนให้กับวิทยากรที่มาให้ความรู้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสม

1.4 มีการประเมินผล และติดตามผลการดำเนินงานเพื่อนำมาปรับปรุงในครั้งต่อไป

2. แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

2.1 ประชุม ผู้ปกครอง ดำรวจความต้องการของผู้เรียน และมีการวางแผน การจัดทำหลักสูตร

2.2 จัดทำหลักสูตรแกนกลางให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และความพร้อมของโรงเรียน

2.3 วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางเพื่อจัดทำเป็นหลักสูตรของสถานศึกษา

2.4 มีการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาเป็นระยะ 1 ปี 3 และ 5 ปี

3. การจัดหาสื่อประกอบการเรียนการสอน

3.1 มีการส่งเสริมการผลิตสื่อประกอบการเรียนการสอนทุกสาระการเรียนรู้ และทุกระดับชั้น

3.2 จัดการอบรมให้ความรู้ในการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนให้กับบุคลากรทางการศึกษา

3.3 จัดให้มีการประกวดสื่อการเรียนการสอนในกลุ่มโรงเรียนเทศบาลนครสวรรค์

3.4 ประเมินผลการจัดทำสื่อช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอน

งานงบประมาณ

1. การระดมความคิดเห็นในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงิน และจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา

1.1 มีการดำเนินงานตามแผนงานด้วยความโปร่งใส ถูกต้อง และตรวจสอบได้

1.2 ควรเพิ่มงบประมาณเกี่ยวกับการจัดซื้อ จัดจ้าง ให้กับผู้บริหารสถานศึกษาให้มีอำนาจในการอนุมัติงบประมาณมากขึ้น

2. การดำเนินงาน ติดตาม กำกับ ดูแลการใช้เงินงบประมาณต่าง ๆ ภายในโรงเรียน

2.1 มีคณะกรรมการการเงินของโรงเรียนร่วมตรวจสอบให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

2.2 มีการสรุป ประเมินผลงานต่าง ๆ ในวันประชุมประจำเดือนอย่างชัดเจน เกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณภายในโรงเรียน

3. บริหารงบประมาณการใช้จ่ายของสถานศึกษา

3.1 สถานศึกษามีการจัดการวางแผนงบประมาณล่วงหน้า 3 ปี 5 ปี และ 10 ปี

3.2 ผู้ดำเนินการบริหารงบประมาณควรศึกษาระเบียบ และวิธีการจัดการบริหารงบประมาณให้เข้าใจ

3.3 ควรมีการระดมความคิดจากบุคลากรภายในสถานศึกษาในการจัดสรรงบประมาณทุกครั้ง

งานบุคคล

1. การจัดหาสวัสดิการที่เหมาะสมให้แก่บุคลากรในโรงเรียน

1.1 สำรวจความถูกต้องของบุคลากรในสถานศึกษา เกี่ยวกับสวัสดิการต่าง ๆ เช่น โครงการออมทรัพย์ ให้กู้ สวัสดิการงานประเพณี

1.2 ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในระดับที่สูงขึ้น

1.3 มีการติดตามการประเมินผลการทำงานของโครงการที่จัดสวัสดิการให้แก่บุคลากรในโรงเรียน

2. การกำหนดนโยบายด้านการจัดบุคลากรทำงานในโรงเรียน

2.1 มีการสอบถามความต้องการ ความถนัดทางการเรียนการสอนของบุคลากรในโรงเรียน

2.2 มอบหมายงาน หน้าที่ ให้ตรงกับความสนใจ ความถนัด และความรู้ความสามารถของบุคลากร

2.3 ควรทำการชี้แจง ทำความเข้าใจในงานที่มอบหมายได้ปฏิบัติงานในแต่ละครั้ง

2.4 มีการประเมินผลการทำงานของบุคลากรในโรงเรียน

3. เพื่อจัดหาปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานของบุคลากรในโรงเรียน

3.1 สำรวจความต้องการของบุคลากรในโรงเรียน และวางแผนการจัดหาปัจจัยสนับสนุน

3.2 ดำเนินการจัดหาปัจจัยตามลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อนำรายได้มาสนับสนุนการเรียนการสอน

3.3 จัดตั้งองค์กรที่สนับสนุนการดำเนินงานต่าง ๆ ของบุคลากรในโรงเรียน เช่น การตั้งชมรมศิษย์เก่าภายในโรงเรียน

งานบริหารทั่วไป

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน ให้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ให้คำปรึกษาในการส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชน และสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นในชุมชน และท้องถิ่น

1.1 มีการวางแผนร่วมกันระหว่างกรรมการสถานศึกษา และ โรงเรียนในการกำหนดรูปแบบการพัฒนาโรงเรียน

1.2 เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้แสดงความคิดเห็น เสนอแนะในการมีส่วนร่วม และส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน

1.3 มีกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับโรงเรียน เช่น โครงการเยี่ยมบ้าน

2. การวางแผน จัดการ ปกครอง ดูแลบำรุงรักษา และจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศได้กำหนด

2.1 มีการแต่งตั้งบุคลากรเพื่อรับผิดชอบ ดูแลการทำงาน และมอบหมายงานอย่างชัดเจน

2.2 จัดทำบัญชี ทะเบียนให้เป็นระบบ ระเบียบ และปัจจุบัน สามารถตรวจสอบได้

2.3 สรุปผลการดำเนินงานในแต่ละปีการศึกษาในที่ประชุมเพื่อพิจารณาต่อไป

3. ให้คำปรึกษา การออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ได้กำหนด

3.1 จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับระเบียบ กฎหมายให้บุคลากรภายในสถานศึกษาได้ทราบ

3.2 เมื่อมีระเบียบ กฎหมายใดออกมา ผู้บริหารควรศึกษาระเบียบ กฎหมายนั้นก่อนแล้วนำมาชี้แจงให้บุคลากรในสถานศึกษา

3.3 ผู้บริหารควรให้ความช่วยเหลือกับบุคลากรทางการศึกษาในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ และกฎหมาย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

ปัญหาแนวทางพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดสุทธาวาราม สำนักการศึกษา เทศบาลนครนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนกระบวนการศึกษาคิดว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2547 เพิ่งเริ่มประกาศใช้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอาจจะยังสับสนในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และทางโรงเรียนก็จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อปรึกษาหารืองานน้อยเกินไป และกรรมการสถานศึกษามีภารกิจงานส่วนตัวจนไม่สามารถปลีกเวลาเข้ามาประชุม หรือมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารงานโรงเรียนได้ อีกประการหนึ่งคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจรูปแบบการบริหารงานโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ สอนง เครือมาก (2540) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินการประชุมสัมมนาคณะกรรมการโรงเรียนเพียง ไม่กี่ครั้ง ผู้ทำหน้าที่เป็นกรรมการสถานศึกษามีภารกิจหรืองานอื่น ๆ ที่จะต้องทำ ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมสัมมนาตามที่กำหนดได้ และสอดคล้องกับผลวิจัยของ วราภรณ์ วงษ์ใหญ่ (2540) ที่พบว่า ผู้นำชุมชนและกรรมการศึกษาไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง และไม่มีความรู้เรื่องปัญหาและนโยบายการศึกษาใหม่ ๆ จึงส่งผลกระทบต่อให้การวางแผนการจัดการศึกษาอยู่ในระดับน้อย ปรากฏผลอภิปรายด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัญหาด้านวิชาการ

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัย พบว่าปัญหาแนวทางพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดสุทธาวาราม สำนักการศึกษา เทศบาลนครนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยข้อที่มีปัญหา 3 อันดับ ได้แก่

- 1) ปัญหาเพื่อจัดหาวิทยากรภายนอก ทั้งในและนอกท้องถิ่น มาให้ความรู้กับผู้เรียน
- 2) ปัญหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น
- 3) ปัญหาการจัดหาสื่อประกอบการเรียนการสอน

จากปัญหาทั้ง 3 ข้อ ถึงแม้ผลวิเคราะห์จะอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ แต่หากพิจารณาในแบบสอบถามแบบปลายเปิด พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองส่วนหนึ่งได้ระบุว่าไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดทำหลักสูตร การวางแผนการจัดการศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งไม่ได้ติดตามข่าวสารความเปลี่ยนแปลงด้านวิชาการ รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติจากการจัดการศึกษา เทคโนโลยีทางการศึกษา และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ซึ่งอาจรวมถึงไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

และสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วราภรณ์ วงษ์ใหญ่ (2540) ที่พบว่า ปัญหาผู้นำชุมชน และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน และไม่มีความรู้เรื่องปัญหาและนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการจัดการศึกษาใหม่ ๆ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สอนง เครือมาก (2540) พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียนปฏิบัติได้เป็นบางเรื่องเท่านั้นในเรื่องต่าง ๆ แต่ละด้านนั้นยังไม่ได้ลงมือปฏิบัติอย่างเต็มที่ เพราะว่าโรงเรียนส่วนมากมีการประชุมบ่อยมากในแต่ละปีการศึกษา อีกประการหนึ่งคณะกรรมการอาจมีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอที่จะร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หรือติดตามผลการปฏิบัติการเรียนการสอนครู หรือร่วมประเมินคุณภาพโรงเรียน และยังสอดคล้องกับผลวิจัยของ ชัญญาส อภิบาลกุม (2545 : 103-105) ที่พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีปัญหาการวางแผนการศึกษาจากการมีส่วนร่วมที่มาจากปัญหาส่วนตัว 5 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรและวิธีสอน ไม่มีทักษะความเป็นทักษะวิทยากร การนำบุคคลในท้องถิ่นมาร่วมสอนหรือการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น มีรายได้น้อยหรือทักษะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ ไม่เอื้อต่อการวางแผนการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา และการที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรู้สึกว่ามีปัญหาการมีส่วนร่วม การวางแผนจัดการด้านวิชาการน้อย อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นเห็นว่าการวางแผนบริหารสถานศึกษาเป็นหน้าที่โดยตรงของโรงเรียนที่ต้องดำเนินการอยู่แล้ว และที่ผ่านมาก็สามารถทำได้ดีในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นความเห็นที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประกอบ คุณารักษ์ และคณะ (2532 : 8) และสัมพันธ์ อุปลา (2541 : ก) กล่าวถึงปัจจัยอื่น ๆ เกี่ยวกับสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านอายุ และอาชีพก็อาจบ่งบอกถึงสาเหตุของปัญหาอื่นอีกก็ได้ กล่าวคือ ผลการวิจัยในครั้งนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยส่วนมากมีอายุอยู่ในเกณฑ์ 31-40 ปี และ 41-50 ปี ซึ่งถือเป็นวัยทำงาน เป็นวัยที่มีความมุ่งมั่นในการสร้างเนื้อสร้างตัว ประกอบกับส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบมากมาย จึงเป็นเหตุทำให้ไม่มีเวลามากพอที่จะให้เวลากับการประชุม วางแผนดำเนินงานตามหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับผลวิจัยที่ผ่านมาหลายเรื่อง เช่น สวัสดิ์ วงศ์วิจนสุนทร (2540) เมตต์ การุณจิต (2541) สัมพันธ์ อุปลา (2541) จักรอล เงินคำ (2543) สวัสดิ์ แก้วชนะ 2544 สมชิต ชันชวา 2544 และธัญญา อภิบาลกุล (2545) ที่ต่างพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่มีเวลาเข้าร่วมประชุม หรือวางแผนทำกิจกรรมร่วมกับทางโรงเรียน เพราะต้องประกอบอาชีพ แต่ทั้งนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นอาจไม่ได้มีสาเหตุมาจากตัวคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่เพียงฝ่ายเดียว เพราะจากความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังระบุนึกความคิดเห็นถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูอีกด้วย โดยระบุว่าผู้บริหาร (บางคน) ขาดวิสัยทัศน์ ขาดภาวะผู้นำ และขาดการติดต่อประสานงานที่ดี ส่วนครูให้ความ

สำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานน้อย ไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะฉะนั้นโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาจะต้องทบทวนบทบาทหน้าที่ที่ผ่านมาเกี่ยวกับ การปฏิบัติต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และบทบาทในการดำเนินการวางแผนพัฒนาการศึกษาทั้งทางด้านวิชาการ และด้านอื่น ๆ และให้ความเชื่อมั่น ให้เกียรติในความรู้ความสามารถ และความภาคภูมิใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งต้องพิจารณาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่ามีสภาพอย่างไร มีช่องทางการติดต่อสื่อสารเพียงพอหรือไม่ ทั้งนี้ผลการวิจัยดังกล่าวต่างพบว่า ปัญหาการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอีกทางหนึ่งเกิดจากการที่โรงเรียนไม่เชื่อในศักยภาพของผู้ที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการเป็นบางส่วน ไม่ค่อยรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของทางโรงเรียนให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานและชุมชน ทราบก็ยังมึนน้อยไม่ต่อเนื่อง และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนก็ ไม่ดีเท่าที่ควร

สำหรับการศึกษาด้านวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่าการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านนี้ คือ หน่วยงานที่รับผิดชอบในสายการบังคับบัญชา เช่น สำนักงานศึกษา ศึกษาธิการ ต้องสนใจดูแล และสนับสนุนด้านวิชาการกับโรงเรียนให้มากกว่านี้ โดยเฉพาะเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของสถานศึกษา การเป็นแนวทางเดียวกัน นโยบายที่ทางหน่วยงานที่รับผิดชอบควรใช้หลักการเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการให้โอกาสกับทางโรงเรียนจัดหาวิทยากรมาให้กับผู้เรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดหาสื่อประกอบการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสนับสนุนให้ครูได้ใช้สื่อและวิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุณ พลรงค์ (2545) ที่พบว่า สถานศึกษาของบุคลากรในการวางแผนผลิตสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนจากระบบบริหารศูนย์สื่อขาดเครื่องมือที่มีคุณภาพในการวัดและประเมินผล ขาดการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของครู และขาดงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือ และการจัดประชุมอบรมทางวิชาการ

2. ปัญหาด้านงบประมาณ

ในภาพรวมจากการวิเคราะห์ ผลการวิจัย ปัญหาแนวทางการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดสุทธวราราม สำนักการศึกษา เทศบาลนครนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ข้อที่เป็นปัญหาสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่

- 1) ปัญหาการระดมความคิดเห็นในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงิน และจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา
- 2) ปัญหาการดำเนินงาน ติดตาม กำกับ ดูแลการใช้เงินงบประมาณต่าง ๆ ภายในโรงเรียน
- 3) ปัญหาการบริหารงบประมาณ การใช้จ่ายของสถานศึกษา

ซึ่งปัญหาด้านงบประมาณ นอกจากจะมีปัญหาในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับน้อยแล้ว ยังเป็นด้านที่มีปัญหาน้อยที่สุดอีกด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหน่วยงานโรงเรียนเทศบาลทุกแห่งของเทศบาลนครนครสวรรค์ ดำเนินงานเองภายใต้ระเบียบและนโยบายที่รับจากเทศบาลนครนครสวรรค์ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้น ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่มีบทบาทในการเข้าร่วมประชุมวางแผนการพิจารณางบประมาณต่าง ๆ ในระดับเทศบาลแต่เข้าร่วมประชุมในโรงเรียน ทำให้ทั้งครู และบุคลากรทางการศึกษามีบทบาทเพียงร่วมรับฟังรายงานการใช้จ่ายงบประมาณจากผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ สกฤต หล้าปวงศ์ (2540) ที่ว่าการมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการศึกษาของชุมชน ได้แก่ การสนับสนุนด้านการเงิน (บริจาคทรัพย์สิน) รองลงมา คือ การสนับสนุนด้านแรงงาน และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่าง ๆ ส่วนการแสดงความคิดเห็นและความต้องการของชุมชน การกำหนดกรอบนโยบายและการวางแผนการจัดการด้านต่าง ๆ รวมถึงการควบคุมและติดตามตรวจสอบนั้นเกิดขึ้นน้อยที่สุด ซึ่งไม่ใช่ว่าการสนับสนุนด้านการเงิน แรงงาน และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ไม่มีความจำเป็น เพราะโรงเรียนยังต้องการสนับสนุนเหล่านี้อยู่ แต่ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนการจัดการศึกษาน้อยก็คือผู้บริหารโรงเรียน และครูขาดความเชื่อมั่นในแนวคิดและหลักการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของชุมชนในการจัดการศึกษา ขาดความเชื่อมั่นในภูมิปัญญาของชุมชน ซึ่งชุมชนได้เข้าร่วมเฉพาะที่ความต้องการเท่านั้น การแก้ไขควรเริ่มต้นปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชนเสียก่อน แล้วจึงปรับความคิดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ได้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเข้าใจ ปัจจัยที่ควรคำนึงถึงอีกอย่างหนึ่ง คือ คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนในเรื่องภาวะผู้นำ ความโปร่งใส ตรวจสอบได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541) และธัญญา อภิปาลกุล (2545)

ต่างก็พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ความสำคัญกับผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ และดำเนินการด้านงบประมาณอย่างบริสุทธิ์ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อการวางแผนการจัดการศึกษา มีความผูกพันและรู้สึกรักโรงเรียน จึงมีความห่วงใยโรงเรียนต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น

รูปแบบงบประมาณนี้ ผู้เชี่ยวชาญเสนอวิธีการแก้ปัญหา คือ มีการวางแผนงบประมาณล่วงหน้า 3 ปี 5 ปี ผู้บริหารควรศึกษาระเบียบวิธีการจัดการงบประมาณให้เข้าใจ และควรมีการระดมความคิดจากบุคคลภายใน-ภายนอกสถานศึกษาในการจัดสรรงบประมาณแต่ละครั้ง ฉะนั้นการวางแผนงบประมาณในโรงเรียนจึงต้องทำด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ทุกเมื่อ เป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 48) ที่กำหนดหลักการบริหารงบประมาณไว้ คือ ตรงตามวัตถุประสงค์ ตรงตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขถูกต้องตามระเบียบทันตามเวลาที่กำหนดมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลทุกชั้นตอน

3. ปัญหางานบุคคล

ในภาพรวมจากการวิเคราะห์ ผลการวิจัย ปัญหาแนวทางการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดสุคตวราราม สำนักการศึกษา เทศบาลนครนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ข้อที่เป็นปัญหาสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่

- 1) ปัญหาการจัดหาสวัสดิการที่เหมาะสมให้แก่บุคลากรในโรงเรียน
- 2) ปัญหาการกำหนดนโยบายด้านการจัดบุคลากรทำงานในโรงเรียน
- 3) ปัญหาการจัดหาปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานของบุคลากรในโรงเรียน

ซึ่งปัญหางานบุคคล ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นว่า การปฏิบัติงานด้านนี้ยังไม่มีความชัดเจนมากนัก เพราะการวางแผนงานด้านบุคคลในโรงเรียนเป็นอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารจัดการด้านบุคคล ส่วนนโยบายด้านการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนจะมีการทำงานร่วมกัน เมื่อมีปัญหาจะมีการปรึกษาหารือ รวมทั้งการแก้ปัญหาด้วยกัน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพียงแต่ดูแลอยู่ภายนอกอีกประการหนึ่ง โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ส่วนใหญ่ดำเนินการเองอยู่แล้ว คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสนใจด้านอื่น ๆ เช่น งานสัมพันธ์ชุมชน กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ มากกว่า สอดคล้องกับการวิจัยของ สนอง เครือมาก (2540) พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ปรึกษาหารือกับกรรมการโรงเรียนในเรื่องการพัฒนาปรับปรุงโรงเรียนเกี่ยวกับอาคารสถานที่มากที่สุด คณะกรรมการโรงเรียนต้องการให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

รูปแบบงานด้านบุคคล ผู้เชี่ยวชาญเสนอวิธีการแก้ปัญหาว่า อันดับแรกควรสำรวจความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษาว่ามีความต้องการในเรื่องใดมากที่สุด และจัดลำดับความต้องการนั้น ๆ ต่อจากนั้นทำความเข้าใจชี้แจงในงานที่มอบหมายตรงกับความสนใจ ความต้องการของบุคลากรนั้น ๆ รวมทั้งมีการประเมินผลการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น เพราะหัวใจสำคัญของการวางแผนงานด้านบุคคลต้องดำเนินด้วยความโปร่งใส สร้างสรรค์ และเสมอภาค มิใช่ทำงานเพื่อจ้องจับผิดซึ่งกันและกัน และผู้บริหารสถานศึกษาเองในฐานะผู้กำกับหรือผู้บังคับบัญชา ควรใช้อำนาจอันชอบธรรมและควรตั้งอยู่ในความพอดี มีคุณธรรม จริยธรรม เหมาะสมกับภาวะของผู้นำ ของผู้บริหารสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับกฎระเบียบต่าง ๆ นโยบาย เป้าหมาย และความต้องการของบุคลากรในโรงเรียน ชุมชนให้เป็นไปในทางเดียวกัน

4. ปัญหาด้านการบริหารทั่วไป

ในภาพรวมจากการวิเคราะห์ ผลการวิจัย ปัญหาแนวทางพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดสุครุขาราม สำนักการศึกษา เทศบาลนครนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ข้อที่เป็นปัญหาสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่

- 1) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผน ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ให้คำปรึกษาในการส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชน และสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นในชุมชน และท้องถิ่น
- 2) ปัญหาการวางแผนจัดการ ปกครอง ดูแลบำรุงรักษา และจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศได้กำหนด
- 3) ปัญหาการให้คำปรึกษา การออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศได้กำหนด

จากปัญหาด้านการบริหารทั่วไป ภาพรวมมีปัญหอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผนให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ให้คำปรึกษาในการส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชน และสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นในชุมชนและท้องถิ่นนั้น แนวทางในการแก้ปัญหของผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้มีการวางแผนร่วมกันระหว่างกรรมการศึกษา และโรงเรียนในการกำหนดพัฒนาโรงเรียน เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้แสดงความคิดเห็น เสนอแนะการมีส่วนร่วม และส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อาสาพิทย์ เกษมทรัพย์ (2524) และผลการวิจัยของ เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541) ซึ่งพบว่าการที่ประชาชน บุคคลในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่เป็นศิษย์เก่า มีบุตรหลานกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียน และเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์อันดีกับโรงเรียน ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น ส่วนปัญหาการวางแผนจัดการ

ปกครอง ดูแลบำรุงรักษา และจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งบุคลากรทางการศึกษาที่ทำหน้าที่ในโรงเรียนมีความเข้าใจ และมีการแบ่งงานกันทำ สามารถตรวจสอบได้ เพราะในการประชุมในแต่ละครั้งคณะผู้บริหารจะมีการชี้แจงรายละเอียดในที่ประชุมให้ทราบ จะมีก็เพียงคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่ค่อยมีความเข้าใจ อาจจะเป็นเพราะโรงเรียนยังไม่มีการประชุมไปยังคณะกรรมการ โดยเฉพาะโรงเรียนในเขตเทศบาลนคร นครสวรรค์ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่มีเวลาให้กับโรงเรียนเท่าที่ควร เพราะการประกอบอาชีพของแต่ละบุคคลทำให้สละเวลามาทำการประชุมต่าง ๆ มีน้อย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สวัสดิ์ วงศ์วัจนสุนทร (2540) ที่ว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นได้มาจากการขอร้องของโรงเรียน มากกว่าการแต่งตั้งตามระเบียบที่กำหนดไว้ จึงได้ผู้ที่ไม่มีความรู้ ขาดประสบการณ์ ไม่มีเวลาร่วมประชุม และไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ และผลการวิจัยของ จรัส ต้นสีลา (2523) กล่าวว่ากรรมการที่มีอยู่ไม่หลากหลาย และได้มาอย่างไม่เป็นประชาธิปไตย ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาจึงควรปรับทัศนคติ คิด และหาวิธีการในรูปแบบคณะกรรมการเพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีบทบาท และการมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษาใหม่ โดยการแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจร่วมกำหนดนโยบาย และการวางแผนงานต่าง ๆ ร่วมประเมินผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องแนวทางพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดสุคตวราราม สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครนครสวรรค์ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับบุคลากรหรือหน่วยงาน

1.1 เทศบาลนครนครสวรรค์ ควรส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักในเรื่องการวางแผนพัฒนาการศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลในสังกัด ให้มีความเข้าใจ สนใจในปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการวางแผนกับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำมาประยุกต์ แก้ไข และนำไปใช้ในสถานศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

1.2 ผู้บริหารโรงเรียน ควรเปลี่ยนทัศนคติต่อครูผู้สอน ให้การยอมรับการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน และฟังเสียงสะท้อน ข้อคิดเห็นจากครูผู้สอนให้มากกว่านี้

1.3 ครู และบุคลากรทางการศึกษา ควรใส่ใจในหน้าที่ของตน ทำงานให้เต็มความสามารถ ตลอดจนเข้าใจรูปแบบการทำงานของผู้บริหารมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัย การศึกษาในโรงเรียนที่ยังไม่มีการวิจัยในเขตเทศบาลอื่น ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านต่าง ๆ ของการทำงานของแต่ละโรงเรียน

2.2 ควรทำการวิจัยเฉพาะด้านให้ละเอียดมากกว่านี้ เช่น การวางแผนงานวิชาการ ควรทำการวิจัยเฉพาะงานวิชาการอย่างละเอียด ทำให้เห็นภาพของงานวิจัยละเอียดดีขึ้น